

Svar på remiss av "Förbud mot äktenskap mellan kusiner och vissa andra nära släktingar" (Ds 2024:20)

Karlskrona kommun vill inledningsvis uttrycka sitt stöd för ändamålet med den föreslagna lagstiftningen. Åtgärder för att fortsätta motverka hedersförtryck är välkommet.

Det går dock inte att komma ifrån att det är tydligt att utredningens förslag på några ställen snarare ger uttryck för ett ställningstagande i sak för signalvärdets skull än väl genomarbetade och avvägda förslag. För att förtydliga vad Karlskrona kommun menar med detta kommer även några av kapitlen i betänkandet som inte innehåller lagförslag att kommenteras på ett övergripande plan innan de detaljförslag som Karlskrona kommun har synpunkter på kommenteras.

För flera av förslagen behöver risken för att informella äktenskap som endast sker med religiös ceremoni (som inte registreras som ett äktenskap i Sverige) fortfarande kan användas för de som är tänkta att skyddas av förslagen till ny lagstiftning beaktas. Detta skulle i så fall kunna leda till att inofficiella tvångsgiften fortsätter i Sverige och därmed även hedersförtrycket. Karlskrona kommun vill därför redan inledningsvis lyfta behovet av att lagstiftningen fortlöpande kompletteras med utbildnings- och informationsinsatser till såväl myndigheter som de personer som kan vara i riskgruppen för att bli utsatta för tvångsäktenskap.

Förvaltning

Adress

Postadresstext.

Besöksadress

Besöksadress

Telefon

Telefon

Telefax

Fax

E-postadress

E-post

Kapitel 6 (Internationella instrument och åtaganden om mänskliga rättigheter m.m.)

Enligt barnkonventionen ska barnets bästa alltid komma i främsta rummet i alla frågor som rör barn. Karlskrona kommun uppfattar att Barnkonventionen och därmed barnperspektivet inte tydligt lyfts och problematiseras vilket skulle kunna innebära att barns rättigheter och behov inte har beaktats tillräckligt, trots att lagändringar som förbjuder och/eller upplöser äktenskap mellan kusiner också kan påverka barn som fötts inom ramen för en sådan relation - direkt och/eller indirekt. Karlskrona kommun saknar en djupare diskussion där barnkonventionens rättigheter ställs mot förslagen i betänkandet och huruvida de faktiskt är kompatibla eller ej.

Kapitel 9 (inhämtat underlag om förhållanden i Sverige)

Ett bekymmer Karlskrona kommun ser är att barns egna röster inte lyfts fram i resonemangen, vare sig via myndigheter, ideella organisationer eller via egna berättelser. Även om det är vuxna som primärt berörs av lagförslagen, påverkar lagstiftningen i förlängningen barn i dessa familjer. Genom att inte inkludera barns perspektiv eller erfarenheter riskeras att viktiga insikter förbises.

10.4 Ett förbud mot kusinäktenskap

Karlskrona kommun är positiv till förslaget som sådant.

Karlskrona kommun vill dock påpeka att hederskontexten runt de som får ett äktenskap upplöst enligt denna bestämmelse inte försvinner enbart för att äktenskapet inte längre är giltigt. Det skulle till och med kunna leda till att de före detta makarna blir utökat utsatta för förtryck eller våld för att upprätthålla hedersnormerna eller att makarna fortsätter att leva samman i äktenskapsliknande förhållanden. Som angetts redan inledningsvis belyser detta behovet av kompletterande informations- och utbildningsinsatser.



10.8 Internationella åtaganden när det gäller mänskliga rättigheter m.m.

Enligt barnkonventionen ska barnets bästa alltid komma i främsta rummet i alla frågor som rör barn. Karlskrona kommun uppfattar att Barnkonventionen och därmed barnperspektivet inte tydligt lyfts och problematiseras vilket skulle kunna innebära att barns rättigheter och behov inte har beaktats tillräckligt, trots att lagändringar som förbjuder och/eller upplöser äktenskap mellan kusiner också kan påverka barn som fötts i sådana förhållanden direkt och/eller indirekt. Karlskrona kommun saknar en djupare diskussion där barnkonventionens rättigheter ställs mot förslagen i betänkandet och huruvida de faktiskt är kompatibla eller ej.

11.1 Prövningen av äktenskapshinder

Det är positivt att det finns en strävan efter att skapa tydliga rutiner för prövning av äktenskapshinder. Det kan bidra till ökad rättssäkerhet för individer som befinner sig i osäkra juridiska situationer. Positivt att det nämns att Skatteverket ska utforma tydliga blanketter, att hänsyn ska tas till de som har bristfälliga kunskaper i svenska. Det kan vara fördelaktigt att utveckla mer detaljerade riktlinjer för hur prövningar ska genomföras, inklusive hur bevisbördan ska hanteras och hur man kan säkerställa rättvis behandling av alla parter. Särskilt då själva prövningen kan försvåras om de bakåtliggande släktleden inte finns hos Skatteverket.

Förslaget förefaller som det är nu utformat att helt missa att det sällan är någon av de som begär prövningen som utövar det faktiska hedersförtrycket. I och med att det är de som undertecknar begäran som riskerar påföljd om uppgifterna inte stämmer, döms alltså i värsta fall de som utsätts för hedersförtrycket istället för de som står för förtrycket.

För att individer ska kunna förstå sina rättigheter och skyldigheter är det viktigt med information och utbildning om äktenskapshinder och relaterade rättsliga frågor. Detta kan bidra till att förebygga situationer där människor ingår äktenskap utan att vara medvetna om eventuella hinder. För att människor ska kunna navigera i dessa frågor bör det finnas tillgång till information och utbildning kring äktenskapshinder och deras

konsekvenser. Detta kan hjälpa individer att göra mer informerade val eller stärka individer som utsätts för press från omgivningen att ingå äktenskap.

11.2 Upplösning av äktenskap som ingåtts i strid mot förbud

Karlskrona kommun har inga invändningar mot förslaget som sådant.

Karlskrona kommun vill däremot påpeka att hederskontexten runt de som får ett äktenskap upplöst enligt denna bestämmelse inte försvinner enbart för att äktenskapet inte längre är giltigt. Det skulle till och med kunna leda till att de före detta makarna blir utökat utsatta för hedersrelaterat våld för att upprätthålla hedersnormerna eller att makarna fortsätter att leva samman i äktenskapsliknande förhållanden. En särskild metod eller riktlinje för det stöd som kan erbjudas i fall när upplösande av äktenskap sker enligt detta förslag skulle behövas.

Som redan anförts avseende kapitel 8 vill Karlskrona kommun igen påpeka att det i Sverige gäller faderskapspresumtion - att en man som är gift med barnets mamma vid barnets födelse automatiskt anses vara barnets far. Denna presumtion är dock beroende av att äktenskapet erkänns enligt svensk lag. Om ett äktenskap, exempelvis mellan kusiner, inte erkänns i Sverige, faller denna presumtion bort. Detta innebär att faderskapet inte fastställs automatiskt, vilket kan leda till rättslig osäkerhet för barnet. Utan ett erkänt faderskap kan barnet gå miste om viktiga rättigheter, såsom arvsrätt, underhåll och sociala förmåner. Det kan också påverka barnets identitet och känsla av tillhörighet. Denna rättsliga osäkerhet kan vara särskilt påfrestande för barn i migrantfamiljer som redan befinner sig i en utsatt situation.

När faderskapspresumtionen inte gäller krävs en separat faderskapsutredning för att fastställa faderskapet. Dessa utredningar kan vara tidskrävande och komplicerade, särskilt i fall med internationell anknytning. Detta kan leda till fördröjningar i fastställandet av barnets juridiska status och rättigheter. Karlskrona kommun saknar svar på hur detta ska hanteras för de barn som "hamnar i kläm" i och med detta förslag.

12.3 Förbud mot att erkänna utländska äktenskap mellan kusiner och mellan syskon och syskons avkomling

Karlskrona Kommun har inga invändningar mot förslaget som sådant.

Däremot saknas en problematisering kring om det finns barn i sådana äktenskap och konsekvenserna för dem i förekommande fall.

I Sverige gäller faderskapspresumtionen att en man som är gift med barnets mamma vid barnets födelse automatiskt anses vara barnets far. Denna presumtion är dock beroende av att äktenskapet erkänns enligt svensk lag. Om ett äktenskap, exempelvis mellan kusiner, inte erkänns i Sverige, faller denna presumtion bort. Detta innebär att faderskapet inte fastställs automatiskt, vilket kan leda till rättslig osäkerhet för barnet. Utan ett erkänt faderskap kan barnet gå miste om viktiga rättigheter, såsom arvsrätt, underhåll och sociala förmåner. Det kan också påverka barnets identitet och känsla av tillhörighet. Denna rättsliga osäkerhet kan vara särskilt påfrestande för barn i migrantfamiljer som redan befinner sig i en utsatt situation.

När faderskapspresumtionen inte gäller krävs en separat faderskapsutredning för att fastställa faderskapet. Dessa utredningar kan vara tidskrävande och komplicerade, särskilt i fall med internationell anknytning. Detta kan leda till fördröjningar i fastställandet av barnets juridiska status och rättigheter. Karlskrona kommun saknar svar på hur detta ska hanteras för de barn som "hamnar i kläm" i och med detta förslag.

12.4 Undantag från erkännandeförbudet vid synnerliga skäl

Delar av åklagarens utredningsunderlag behöver förmodligen hämtas in från andra myndigheter. Det saknas resonemang om vem ska bistå åklagaren med specialkunskap, och det behöver även arbetas fram riktlinjer för vilka hänsyn som ska tas, exempelvis om det redan finns barn.